

ГАЗЭТА ВЫХОДЗІЦь РАЗ У ТЫДЗЕНЬ — ЦАНА 30 Н. ФЭН.

LE JOURNAL BIELORUSSIE
„LA PATRIE”DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG
„DAS VATERLAND”THE BELORUSSIAN NEWSPAPER
„THE FATHERLAND”

№ 7 (542)

Нядзеля, 12 лютага 1961 г.

ГОД ВЫДАННЯ 15

Праграма дзеінасьці новага амэрыканскага ўраду

Пасыль першай, інагурацыйнай пра-
мовы больш съвята на будучы палітыч-
ны кірунак новай амэрыканскай адміні-
страцыі кінку прэзыдэнт Кэнэды 30-га
студзеня ў сваім звароце да абедзьвюх
палатай Кантрэсусу, у якім ён гаварыў аб
палаажэніі справаў у краіне. Адкры-
тасыць, з якой Кэнэды выказаўся аб
палаажэніі ў Амэрыцы і ў цэлым съве-
це, зрабіла ўсюды вялікае ўражанье.

Аб гэтым съветчыцу, у першую чаргу,
прэсавыя кампніі ўва ўсіх некамуні-
стычных краінах. Кэнэды паказаў, што
ён добра разумее запрапурднае палаажэніе,
не байца глядзець праўдзе ў вочы
і аб ёй адкрыта гаварыць. На пачатку
свае прамовы ён адзначыў, што гаво-
рыць у гадзіну небяспекі ў вялікіх
шансаў для амэрыканскай нацыі. «Пе-
рад канцом майго ўрадавання, — скла-
заў ён, — мы павінны будзем даць до-
каз таго, ці можа нацыя, зарганізаваная
так як наша, існаваць далей.»

Новы прэзыдэнт крытычна выказаўся
аб сучасным эканамічным палаажэніем.
Задзіночаных Штатаў і заявіў, што яго-
ны ўрад не будзе ў гэтым галіне пасып-
ным назіральнікам. «Мы мусім паказаць
усюму съвету, — гаварыў ён, — чаго можа-
ваць падзелам заходнезўрапейскіх кра-
ін на эканамічны блёкі і праўмер-
ным падкрэсліваннем некаторымі з
іх сваіх нацыянальных інтаресаў, што,
на ягонай думцы, не дазваляе поўнас-
цай ажыццяўвіць тых заданні, якія ста-
ніць перад НАТО, як абаронным і гаспадар-
чым саюзам. Некаторыя заходнія па-
літычныя назіральнікі прыпушчали,
што гэтая крытыка НАТО з боку Кэнэды
была аднай з прычынаў дымесіі ўніга-
даслоўшчынія даўгагадовага Генэральна-
га Сакратара, бельгійская сацыялістычна-
га Поль-Анры Спаака.»

Закранаочы Паўночна-Атлянтычны Пакт, Кэнэды выказаў сваі незадаваль-
ніе падзелам заходнезўрапейскіх кра-
ін на эканамічны блёкі і праўмер-
ным падкрэсліваннем некаторымі з
іх сваіх нацыянальных інтаресаў, што,
на ягонай думцы, не дазваляе поўнас-
цай ажыццяўвіць тых заданні, якія ста-
ніць перад НАТО, як абаронным і гаспадар-
чым саюзам. Некаторыя заходнія па-
літычныя назіральнікі прыпушчали,
што гэтая крытыка НАТО з боку Кэнэды
была аднай з прычынаў дымесіі ўніга-
даслоўшчынія даўгагадовага Генэральна-
га Сакратара, бельгійская сацыялістычна-
га Поль-Анры Спаака.»

Першоўшы да дачыненія ў камуні-
стычным блёкам, Кэнэды заявіў: «Мы
не павінны ўвесці сябе ў блуд, быццам
адна з гэтых краін — (г. зн. Савецкі Са-
юз ці камуністычны Кітай — М. К.) ад-
мовілася ад сваіх імкненій да сусъ-
ветнага панавання — імкненій, да
якіх яны яшчэ нядаўна зусім выразна
прывізліся.»

Далей Кэнэды заявіў: «Каб справіцца
з усімі шматлікімі выклікамі, каб выка-
наць туго ролю на сусъветнай палітыч-
най сцене, ад якой мы ня можам ухіліцца,
мы павінны правесці перагляд і
зменіць усіх нашых інструментаў, нашых
праблемаў пры фактычным захаванні
цигласыці з мэтай даслоўшчыні амэры-
канскай палітыкі. Ён спыніўся на пала-
ажэніі ў Азіі, Афрыцы, Лацінскай Амэ-
рыцы, у Паўночна-Атлянтычным Пакце,

выказаўся за неадкладную рэарганіза-
цию амэрыканскіх збройных сіл, а
таксама і цялай абароннай сістмы За-
ходу, з мэтай павялічэння іхнай гато-
васыці, магутнасці ў эфектунасці, за-
перамовы з камуністычнай толькі з пазы-
цыйнай сілай і за раззбраенне пад міжнаро-
дным кантролем, за ўсебаковую дапа-
могу слабаразывітым краінам і падтрым-
ку Арганізацыі Задзіночаных Нацияў,
зупрасцілі і ўсіх народоў ў галіне науки і аса-
льва ў галіне даследавання міжпланет-
най прасторы і за свабоду ўсіх народаў.»

Гаворачы аб палаажэніі ў съвеце і вы-
нікаючых зь яго заданніх для Амэрыкі
у галіне вонкавай палітыкі ў абароне, амэрыканскі прэзыдэнт выказаўся за но-
виль мэтаду ў развязанні міжнародных
праблемаў пры фактычным захаванні
цигласыці з мэтай даслоўшчыні амэры-
канскай палітыкі. Ён спыніўся на пала-
ажэніі ў Азіі, Афрыцы, Лацінскай Амэ-
рыцы, у Паўночна-Атлянтычным Пакце,

выказаўся за неадкладную рэарганіза-
цию амэрыканскіх збройных сіл, а
таксама і цялай абароннай сістмы За-
ходу, з мэтай павялічэння іхнай гато-
васыці, магутнасці ў эфектунасці, за-
перамовы з камуністычнай толькі з позы-
цыйнай сілай і за раззбраенне пад міжнаро-
дным кантролем, за ўсебаковую дапа-
могу слабаразывітым краінам і падтрым-
ку Арганізацыі Задзіночаных Нацияў,
зупрасцілі і ўсіх народоў ў галіне науки і аса-
льва ў галіне даследавання міжпланет-
най прасторы і за свабоду ўсіх народаў.»

Гаворачы аб крэзісе ў Лясо, Кэнэды

сказаў: «У Лясо мы ня хочам нічога
іншага, як таго, чаго мы жадаем для
ўсіх Азіі, для ўсіх съвету — свабоды
для народаў і незалежнасці іхніх ура-
даў. ЗША ніколі не перастануць імкні-
ца да гэтай мэтэ.»

У пытанні Конга Кэнэды запэўніў:

«Мы будзем падтрымліваць герайчныя

высілкі Арганізацыі Задзіночаных Наци-
яў аднавіць там супакай і парадак —

высілкі, загражданыя сяняні ўзрастою-

чым напружаннем, неразвязанымі

праблемамі ў слабнучай падтрымкай з

боку шматлікіх саброў гэтай аргані-
зацыі.»

У Лацінскай Амэрыцы, — заявіў Кэнэды,

— камуністычныя агенты, намагаю-
чыся выкарыстаць у гэтым раёне мір-

ную рэвалюцию надзеі, толькі 90 мілія-

ад нашых берагоў, на Кубе, стварылі

свой апорны пункт. Наш пратест у дачы-

неніні да Кубы съкіраваны на супрац-

дамаганіні народу лепшага жыццёвага

уздоўжніцтва. Наш пратест у дачыненіи

народу лепшага жыццёвага

уздоўжніцтва. Наш пр

Пра культурную палітыку Масквы

Як ведама, 23 верасня 1960 г. на разгляд XV сесіі Генэральна Асамблей Задзіночаных Нацыяў Хрушчоў прапанаваў так званую «Дэкларацію аб наданыні незалежнасці каланіяльнным краінам і народам». У гэтай дэклараціі гаварылася між іншым: «Кажны сумленны чалавек і кожны ўрад, які ўзапраўды стаіць за раённаградаўством народу, за ажыццяўленыне вялікіх мэтаў і прынцыпаў Статуту Арганізацыі Задзіночаных Нацыяў, ня могуць ня бачыць, што каланіялізм — ёсць адхільшчыца ганебная зява ў жыцці сучаснага людства... Дэяржавы — сбры Арганізацыі Задзіночаных Нацыяў выходзяць із таго, што кожная краіна і кожны народ маюць неад'емнае й поўнае права на самастойнае існаванне...»

Гэтыя прынцыпы савецкай «Дэклараціі» ў ваднолькавай ступені павінны быць тъгынца ў ўсіх падсавецкіх народу, тым больш, што яны патрабуюць ажыццяўленыне вялікіх мэтаў і прынцыпаў Статуту Арганізацыі Задзіночаных Нацыяў. Яны адначасна павінны ўзяць пар узагу ѹ культурына прынцыпіяў. Дэяржавы — сбры Арганізацыі Задзіночаных Нацыяў выходзяць із таго, што кожная краіна і кожны народ маюць неад'емнае й поўнае права на самастойнае існаванне...»

Спрабай Масквы да поўнай ліквідацыі падсавецкіх народу, праіхнае культурнае прыгнечанье. Наадварот, як ведама, яны выключалі ўсякую дыскусію па гэтаму пытанню, выходзячы з таго, што быццам-бы падсавецкі народы карыстаюцца поўнай свабодай як у дзяржаўным, так і ў культурным жыцці. З гэтага прычыны было-б на месцы затрымаца тут на некаторых бахах савецка-маскоўскага каланіялізму і галоўным чынам на вытыхных культурнае палітыкі Масквы адносна нерасейскіх народу у ейных вынужленых апошнія часу.

1. Моя палітыка Масквы

Палітыка русыфікацыі родных моваў падсавецкіх нерасейскіх народу ужо мае сваю гісторыю. У савецкіх перыядыяна распачалася ў 1930-х гадох з ліквідацыі, напрыклад, у некаторых мусульманскіх народу традыцыйнага арабскага алфабету, пасля лацінскага, і замены яго расейскім. Докторам Савету Народных Камісараў БССР ад 26 жніўня 1933 году ня толькі змяніўся беларускі правапис, але ёй выцікалі галоўнейшыя фанктычныя і марфалагічныя асаблівасці, беларускія мовы. Яны замяніліся асаблівасцямі расейскіх мов, і ў выніку беларуская літаратурная мова ў БССР стала прыбліжана да расейскай. У практицы моў-

най палітыка Масквы ўшаць далей. У вабавязковым парадку мовы нерасейскіх народу павінны быць ўзбагачаны «дэклараціяй» аб наданыні незалежнасці каланіяльнным краінам і народам». У гэтай дэклараціі гаварылася між іншым: «Кажны сумленны чалавек і кожны ўрад, які ўзапраўды стаіць за раённаградаўством народу, за ажыццяўленыне вялікіх мэтаў і прынцыпаў Статуту Арганізацыі Задзіночаных Нацыяў, ня могуць ня бачыць, што каланіялізм — ёсць адхільшчыца ганебная зява ў жыцці сучаснага людства... Дэяржавы — сбры Арганізацыі Задзіночаных Нацыяў выходзяць із таго, што кожная краіна і кожны народ маюць неад'емнае й поўнае права на самастойнае існаванне...»

Ік ведама, распрацаўваемая ў 1920-х гадох навукова-тэхнічная тэрміналёгія беларускім навукоўцамі-моваведамі на паследнім паказалася забароненай. Апошні прынцып стаіць за легалізаўнай.

На першы пыгляд дадзеная моўная реформа паказаеца запраўды дэмакратычны. Яна быццам-бы дапускае поўную свабоду ў выбары тае ці іншое мовы навучанья, і поўную роўнасць мовы. Аднак яна кантрабандай працягнула тых абставіны, якія было ў выпадку тae савецкае аксыёмы, што «усе народы РСЕСР маюць поўнае права на самавызначэнне, уключна да аддзялення й утварэння самастойнае дзяржавы».

Аднак, «у залежнасці ад абставін» і «у інтарэсах съветавай пралетарскай рэвалюцыі» народам РСЕСР ня прыйшло да апошніх палітыкі Масквы можа служыць БССР. Дзе ўжо к 1956 году ўва ўсіх 24 вышэйших школах навучанье ажыццяўлялася выключна на расейскай мове, у тым ліку і ў вадзімым Беларускім дзяржаўным універсітэце. Такая-ж доля не абмінула таксама й Акадэміі навук БССР, наимнога працы якой выдаюцца пераважна на расейскай мове.

Спрабай Масквы да поўнай ліквідацыі падсавецкіх народу, праіхнае культурнае прыгнечанье. Наадварот, як ведама, яны выключалі ўсякую дыскусію па гэтому пытанню, выходзячы з таго, што быццам-бы падсавецкі народы карыстаюцца поўнай свабодай як у дзяржаўным, так і ў культурным жыцці. З гэтага прычыны было-б на месцы затрымаца тут на некаторых бахах савецка-маскоўскага каланіялізму і галоўным чынам на вытыхных культурнае палітыкі Масквы адносна нерасейскіх народу у ейных вынужленых апошнія часу.

Гэтыя прынцыпы савецкай «Дэклараціі» ў ваднолькавай ступені павінны быць тъгынца ў ўсіх падсавецкіх народу, тым больш, што яны патрабуюць ажыццяўленыне вялікіх мэтаў і прынцыпаў Статуту Арганізацыі Задзіночаных Нацыяў. Яны адначасна павінны ўзяць пар узагу ѹ культурына прынцыпіяў. Дэяржавы — сбры Арганізацыі Задзіночаных Нацыяў выходзяць із таго, што кожная краіна і кожны народ маюць неад'емнае й поўнае права на самастойнае існаванне...»

Ік ведама, дадзеная моўная реформа ці закон ліквідуе даскошчнай і неад'емнай ад народу закон аб вікладаньні і навучаньні ў школах савецкіх нацыянальных рэспублік. Як ведама, паслья «доўгага абермеркавання» запіскі Хрушчова пра реформу сядніне ў ўсіхшыя школы, у канцы 1956 году быў выдадзены агульны закон «Аб умацаванні сувязі школы з жыццём і аб далейшым развівіцьцы систэмы народнай асьветы». Праўда, у гэтым законе яшчэ нічога не ўспаміналася пра моўную реформу, толькі даваліся рекаменданцыі рэспубліканскім урадам рэважыцьці ў рэспубліканскіх школах на роднай мове. Так, напрыклад, артыкул 9-ы заменіўся ў законе «Аб умацаванні сувязі школы з жыццём і аб далейшым развівіцьцы систэмы народнай асьветы ў Украінскай ССР» паведамляў: «Навучэнне ў школах Украінскай ССР ажыццяўляецца на роднай мове навучанья. Эта яны

рэзультатом з Украінскай ССР, — Савету Міністраў Украінскай ССР распрацаўваць мерапрыемствы, якія-б заўжды не ўспамінаюць як палітыку ажыццяўленія рэспубліканскіх школах на роднай мове. Так, напрыклад, артыкул 9-ы заменіўся ў законе «Аб умацаванні сувязі школы з жыццём і аб далейшым развівіцьцы систэмы народнай асьветы ў Украінскай ССР» паведамляў: «Навучэнне ў школах Украінскай ССР ажыццяўляецца на роднай мове навучанья. Эта яны

рэзультатом з Украінскай ССР, — Савету Міністраў Украінскай ССР распрацаўваць мерапрыемствы, якія-б заўжды не ўспамінаюць як палітыку ажыццяўленія рэспубліканскіх школах на роднай мове. Так, напрыклад, артыкул 9-ы заменіўся ў законе «Аб умацаванні сувязі школы з жыццём і аб далейшым развівіцьцы систэмы народнай асьветы ў Украінскай ССР» паведамляў: «Навучэнне ў школах Украінскай ССР ажыццяўляецца на роднай мове навучанья. Эта яны

рэзультатом з Украінскай ССР, — Савету Міністраў Украінскай ССР распрацаўваць мерапрыемствы, якія-б заўжды не ўспамінаюць як палітыку ажыццяўленія рэспубліканскіх школах на роднай мове. Так, напрыклад, артыкул 9-ы заменіўся ў законе «Аб умацаванні сувязі школы з жыццём і об далейшым развівіцьцы систэмы народнай асьветы ў Украінскай ССР» паведамляў: «Навучэнне ў школах Украінскай ССР ажыццяўляецца на роднай мове навучанья. Эта яны

рэзультатом з Украінскай ССР, — Савету Міністраў Украінскай ССР распрацаўваць мерапрыемствы, якія-б заўжды не ўспамінаюць як палітыку ажыццяўленія рэспубліканскіх школах на роднай мове. Так, напрыклад, артыкул 9-ы заменіўся ў законе «Аб умацаванні сувязі школы з жыццём і об далейшым развівіцьцы систэмы народнай асьветы ў Украінскай ССР» паведамляў: «Навучэнне ў школах Украінскай ССР ажыццяўляецца на роднай мове навучанья. Эта яны

рэзультатом з Украінскай ССР, — Савету Міністраў Украінскай ССР распрацаўваць мерапрыемствы, якія-б заўжды не ўспамінаюць як палітыку ажыццяўленія рэспубліканскіх школах на роднай мове. Так, напрыклад, артыкул 9-ы заменіўся ў законе «Аб умацаванні сувязі школы з жыццём і об далейшым развівіцьцы систэмы народнай асьветы ў Украінскай ССР» паведамляў: «Навучэнне ў школах Украінскай ССР ажыццяўляецца на роднай мове навучанья. Эта яны

рэзультатом з Украінскай ССР, — Савету Міністраў Украінскай ССР распрацаўваць мерапрыемствы, якія-б заўжды не ўспамінаюць як палітыку ажыццяўленія рэспубліканскіх школах на роднай мове. Так, напрыклад, артыкул 9-ы заменіўся ў законе «Аб умацаванні сувязі школы з жыццём і об далейшым развівіцьцы систэмы народнай асьветы ў Украінскай ССР» паведамляў: «Навучэнне ў школах Украінскай ССР ажыццяўляецца на роднай мове навучанья. Эта яны

рэзультатом з Украінскай ССР, — Савету Міністраў Украінскай ССР распрацаўваць мерапрыемствы, якія-б заўжды не ўспамінаюць як палітыку ажыццяўленія рэспубліканскіх школах на роднай мове. Так, напрыклад, артыкул 9-ы заменіўся ў законе «Аб умацаванні сувязі школы з жыццём і об далейшым развівіцьцы систэмы народнай асьветы ў Украінскай ССР» паведамляў: «Навучэнне ў школах Украінскай ССР ажыццяўляецца на роднай мове навучанья. Эта яны

рэзультатом з Украінскай ССР, — Савету Міністраў Украінскай ССР распрацаўваць мерапрыемствы, якія-б заўжды не ўспамінаюць як палітыку ажыццяўленія рэспубліканскіх школах на роднай мове. Так, напрыклад, артыкул 9-ы заменіўся ў законе «Аб умацаванні сувязі школы з жыццём і об далейшым развівіцьцы систэмы народнай асьветы ў Украінскай ССР» паведамляў: «Навучэнне ў школах Украінскай ССР ажыццяўляецца на роднай мове навучанья. Эта яны

рэзультатом з Украінскай ССР, — Савету Міністраў Украінскай ССР распрацаўваць мерапрыемствы, якія-б заўжды не ўспамінаюць як палітыку ажыццяўленія рэспубліканскіх школах на роднай мове. Так, напрыклад, артыкул 9-ы заменіўся ў законе «Аб умацаванні сувязі школы з жыццём і об далейшым развівіцьцы систэмы народнай асьветы ў Украінскай ССР» паведамляў: «Навучэнне ў школах Украінскай ССР ажыццяўляецца на роднай мове навучанья. Эта яны

рэзультатом з Украінскай ССР, — Савету Міністраў Украінскай ССР распрацаўваць мерапрыемствы, якія-б заўжды не ўспамінаюць як палітыку ажыццяўленія рэспубліканскіх школах на роднай мове. Так, напрыклад, артыкул 9-ы заменіўся ў законе «Аб умацаванні сувязі школы з жыццём і об далейшым развівіцьцы систэмы народнай асьветы ў Украінскай ССР» паведамляў: «Навучэнне ў школах Украінскай ССР ажыццяўляецца на роднай мове навучанья. Эта яны

рэзультатом з Украінскай ССР, — Савету Міністраў Украінскай ССР распрацаўваць мерапрыемствы, якія-б заўжды не ўспамінаюць як палітыку ажыццяўленія рэспубліканскіх школах на роднай мове. Так, напрыклад, артыкул 9-ы заменіўся ў законе «Аб умацаванні сувязі школы з жыццём і об далейшым развівіцьцы систэмы народнай асьветы ў Украінскай ССР» паведамляў: «Навучэнне ў школах Украінскай ССР ажыццяўляецца на роднай мове навучанья. Эта яны

рэзультатом з Украінскай ССР, — Савету Міністраў Украінскай ССР распрацаўваць мерапрыемствы, якія-б заўжды не ўспамінаюць як палітыку ажыццяўленія рэспубліканскіх школах на роднай мове. Так, напрыклад, артыкул 9-ы заменіўся ў законе «Аб умацаванні сувязі школы з жыццём і об далейшым развівіцьцы систэмы народнай асьветы ў Украінскай ССР» паведамляў: «Навучэнне ў школах Украінскай ССР ажыццяўляецца на роднай мове навучанья. Эта яны

рэзультатом з Украінскай ССР, — Савету Міністраў Украінскай ССР распрацаўваць мерапрыемствы, якія-б заўжды не ўспамінаюць як палітыку ажыццяўленія рэспубліканскіх школах на роднай мове. Так, напрыклад, артыкул 9-ы заменіўся ў законе «Аб умацаванні сувязі школы з жыццём і об далейшым развівіцьцы систэмы народнай асьветы ў Украінскай ССР» паведамляў: «Навучэнне ў школах Украінскай ССР ажыццяўляецца на роднай мове навучанья. Эта яны

рэзультатом з Украінскай ССР, — Савету Міністраў Украінскай ССР распрацаўваць мерапрыемствы, якія-б заўжды не ўспамінаюць як палітыку ажыццяўленія рэспубліканскіх школах на роднай мове. Так, напрыклад, артыкул 9-ы заменіўся ў законе «Аб умацаванні сувязі школы з жыццём і об далейшым развівіцьцы систэмы народнай асьветы ў Украінскай ССР» паведамляў: «Навучэнне ў школах Украінскай ССР ажыццяўляецца на роднай мове навучанья. Эта яны

рэзультатом з Украінскай ССР, — Савету Міністраў Украінскай ССР распрацаўваць мерапрыемствы, якія-б заўжды не ўспамінаюць як палітыку ажыццяўленія рэспубліканскіх школах на роднай мове. Так, напрыклад, артыкул 9-ы заменіўся ў законе «Аб умацаванні сувязі школы з жыццём і об дал

